

**Terveydenhoitajien toiveita vanhempien päihteidenkäyttöä
leikki-ikäisen lapsen silmin koskevaan esitteeseen**

Kysely Valtakunnallisilla Neuvolapäivillä 2010



Ammattikorkeakoulun opinnäytetyö

Hoitotyön koulutusohjelma

Hämeenlinna, 12.05.2011

Laura Penttilä

Johanna Tuuri

HÄMEENLINNA
Hoitotyön koulutusohjelma
Terveystenhoitotyö

Tekijät	Laura Penttilä ja Johanna Tuuri	Vuosi 2011
Työn nimi	Terveystenhoitajien toiveita vanhempien päihteidenkäyttöä leikki-ikäisen lapsen silmin koskevaan esitteeseen	

TIIVISTELMÄ

Opinnäytetyömme kehittämistehtävänä toteutimme informoidun kyselyn Valtakunnallisten Neuvolapäivien 2010 osallistujille. Kysely toteutettiin Ensi- ja turvakotienliiton Päihteet lapsen silmin – hankkeen tiimoilta. Yhteistyö kumppanimme toimi opinnäytetyössämme mukana ollut hankkeen projektipäällikkö Eeva-Kaarina Veijalainen ja ohjaavana opettajanamme Tiina Mäenpää. Kyselyn tarkoituksena oli selvittää mielipiteitä hankkeen tiimoilta aikaisemmin ilmestyneestä ”Ajattelen sinua” – esitteestä sekä ajatuksia ja ideoita koskien tuolloin vielä keskeneräistä ”Päihteet lapsen silmin” – esitettä. ”Päihteet lapsen silmin” – esite käsittelee vanhempien päihteiden käyttöä leikki-ikäisen lapsen näkökulmasta. Jaoin kyselylomaketta Valtakunnallisten Neuvolapäivien ideatorilla Ensi- ja turvakotienliiton pisteessä.

Kysely koostui monivalintaisista sekä avoimista kysymyksistä. Vastauslomakkeita saimme takaisin 59, joista 23 sisälsi vastauksia niin avoimiin kuin monivalintakysymyksiin. Lopuissa 35:ssä oli vastattu vain monivalintaisiin kysymyksiin. Monivalintakysymysten vastauksen analysoimme yksinkertaisesti laskemalla vastaukset ja merkitsemällä ne muistiin, sekä selkeyttämällä ne taulukoiden avulla. Avointen kysymysten vastausten analysointiin sovelsimme sisällönanalyysiä. Käsitelimme aineiston ensin pelkistämällä vastaukset, sitten ryhmittelemällä ne ja lopuksi luomalla niistä yhdistäviä käsitteitä.

Vastauksista ilmeni, että suurin osa vastanneista oli tutustunut ”Ajattelen sinua” - esitteeseen sekä koki sen tärkeäksi. Vastausten perusteella voidaan myös sanoa, että terveystenhoitajat kaipaavat tukimateriaalia vanhempien päihteidenkäytöstä lähes jokaiselle lastenneuvolakäynnille. ”Päihteet lapsen silmin” – esitettä koskevien kysymysten vastauksista nousi esille samoja teemoja, kuin mitä olimme jo huomioineet esitettä tehdessämme. Näin ollen saimme tukea ajatukselle, että olemme osanneet poimia esitteen käsikirjoitukseen oleellimmat asiat liittyen vanhempien päihteidenkäyttöön leikki-ikäisen lapsen silmin.

Avainsanat Valtakunnalliset Neuvolapäivät, kysely, sisällönanalyysi

Sivut 12 s, + liitteet 2s.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	1
2	VALTAKUNNALLISET NEUVOLAPÄIVÄT.....	2
2.1	Ammatillinen kehittyminen.....	2
2.2	Vuoden 2010 Valtakunnalliset Neuvolapäivät.....	3
3	KYSELY TERVEYDENHOITAJILLE NEUVOLAPÄIVILLÄ.....	4
3.1	Kyselyn työstäminen.....	5
3.2	Kyselyn toteutus Neuvolapäivillä.....	5
3.3	Vastaukset.....	6
3.3.1	Monivalintakysymykset.....	6
3.3.2	Avoimet kysymykset.....	7
3.3.3	Avointen kysymysten vastausten analysointi.....	8
3.4	Johtopäätökset.....	9
4	POHDINTA.....	10
	LÄHTEET.....	12
Liite 1	Kyselylomake	
Liite 2	Sisällönanalyysi	

1 JOHDANTO

Jommankumman tai molempien vanhempien päihteiden käyttö on nykyisin valitettavan yleinen ongelma Suomessa. Vuoden 2009 Lasinen lapsuus- väestökyselyn mukaan noin joka neljäs lapsi kokee vanhempiensa päihteiden käytön olevan liian runsasta (Suomalaisten lasinen lapsuus n.d.). Usein lapsen ääni jää kuitenkin kuulematta ja keskitytään enemmän vanhempien auttamiseen. Esimerkiksi lastenneuvoloissa terveydenhoitajat kohtaavat paljon perheitä, joilla on päihdeongelmia. Asian esille ottaminen ja siitä puhuminen on haastavaa eikä sen tueksi ole lastenneuvoloissa riittävästi materiaalia, kuten esitteitä helpottamaan asian puheeksiottoa.

Olemme tehneet opinnäytetyömme sekä tämän kehittämistehtävän osana Ensi- ja turvakotienliiton Päihteet lapsen silmin – hanketta. Opinnäytetyömme käsittelee vanhempien päihteiden käyttöä leikki-ikäisen lapsen silmin. Opinnäytetyönä on tuotettu tästä aiheesta esite lastenneuvolaan terveydenhoitajien käyttöön. Aikaisemmin hankkeen toimesta on ilmestynyt Hämeen ammattikorkeakoulun terveydenhoitajaopiskelijoiden kehittämistehtävänä toteutettu Ajattelen sinua – esite, joka käsittelee raskausajan päihteiden käyttöä. Se on tarkoitettu jaettavaksi lasta odottavalle perheelle äitiysneuvolassa.

Tässä opinnäytetyömme kehittämistehtävässä kerromme kokemuksiamme vuoden 2010 Valtakunnallisilta Neuvolapäiviltä. Teimme terveydenhoitajille suunnatun kyselylomakkeen, jolla haluttiin selvittää heidän mielipiteensä jo aikaisemmin ilmestyneestä Ajattelen sinua – esitteestä, sekä mahdollisia toiveita, ajatuksia ja ideoita työstämäämme uutta esitettä varten. Jaoimme kyselylomaketta neuvolapäivillä ja tässä raportissa kerromme myös kyselyn tuloksista.

2 VALTAKUNNALLISET NEUVOLAPÄIVÄT

Vuodesta 2000 alkaen Suomessa on järjestetty Valtakunnalliset Neuvolapäivät Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen sekä sosiaali- ja terveysministeriön toimesta. Tapahtuma on suunnattu neuvolatyötä tekeväille henkilös-
tölle, johtajille, alan opettajille ja opiskelijoille sekä muille alle kouluikäisten kanssa toimiville. Päivät koostuvat eri alojen asiantuntijaluennoista ja ideatorista, jossa eri järjestöjen edustajat esittelivät omaa toimintaansa. Neuvolapäivien tavoitteena on syventää osanottajien tietämystä tapahtumassa käsiteltävistä ajankohtaisista asioista. Neuvolapäivien suunnittelijana toimii Päivi Muranen ja projektisihteerinä Raija Rantamäki. (Valtakunnalliset Neuvolapäivät 2010.)

2.1 Ammatillinen kehittyminen

Missä tahansa ammatissa itsensä jatkuva kehittäminen ja kouluttaminen ovat tärkeitä. Sosiaali- ja terveysalalla tapahtuu paljon muutoksia, kuten nyt uusi valtioneuvoston asetus neuvolatoiminnasta. Tämä asetus koskee niin neuvolatoimintaa, koulu- ja opiskeluterveydenhuoltoa kuin lasten- ja nuorten ehkäisevää suun terveydenhuoltakin. Asetuksen tarkoituksena on kehittää terveydenedistämistä sekä kaventaa terveyseroja eri väestöryhmien välillä. (Asetus neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten- ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta 2008, 23.) On tärkeää pysyä ajan hermolla ja kouluttaa itseään muuttuvien tilanteiden vaatimalla tavalla.

Nykyään puhutaan paljon elinikäisestä oppimisesta. Siihen tarvitaan erilaisia valmiuksia, joita jatkuva oppiminen, tulevaisuuden ja uusien tilanteiden hallitseminen sekä muuttuvat työolosuhteet vaativat. Tällaisia taitoja ovat esimerkiksi ongelmanratkaisu-, vuorovaikutus-, yhteistyö- ja aloitekykyt. Muun muassa näiden taitojen avulla työntekijä pystyy paremmin sopeutuman muuttuviin olosuhteisiin ja työskentelemään niissä. (Elinikäisen oppimisen avaintaidot 2010.)

Valtakunnallisten Neuvolapäivien yksi tarkoitus on juuri kouluttaa ja syventää osanottajien tietämystä ajankohtaisista asioista, joten se on yksi tärkeistä sosiaali- ja terveysalan täydennyskoulutustapahtumista. Alasen (1992) mukaan täydennyskoulutuksesta puhutaan silloin kun jo ammatillisen peruskoulutuksen saaneille annetaan täydennys-, jatko ja uudelleen-
koulutusta sekä työtehtäviin perehdyttämistä. Tällaisen täydennyskoulutuksen tavoitteena on ylläpitää, kehittää ja syventää työntekijän ammatillisia valmiuksia sekä parantaa palveluiden laatua ja vaikuttavuutta. (Harju & Risikko 2003, 22.)

2.2 Vuoden 2010 Valtakunnalliset Neuvolapäivät

Osallistuimme ensimmäistä kertaa vuoden 2010 Valtakunnallisille Neuvolapäiville. Tarkoituksenamme oli kerätä kyselyllä tietoa mahdollisimman monelta Neuvolapäivän osallistujalta tekeillä olevan esitteen tueksi. Idean kyselyn tekemiseen saimme Ensi- ja turvakotien liiton Päihteet lapsen silmin -hankkeen projektipäällikkö Eeva-Kaarina Veijalaiselta. Vastauksia kyselyyn keräsimme Ideatorilla Ensi- ja turvakotien liiton pisteessä. Samalla saimme myös mahdollisuuden keskustella vanhempien päihteiden käytöstä ja siihen liittyvistä kokemuksista terveydenhoitajien ja muiden lasten parissa työskentelevien kanssa.

Vuonna 2010 Neuvolapäivät järjestettiin 3.-4.11. Helsingin Paasitornissa. Neuvolapäivillä pääteemana oli uuden neuvola-asetuksen tukeminen äitiys- ja lastenneuvolassa. Aihe oli neuvolapäivien aikaan ajankohtainen, koska asetus astui voimaan 1.1.2011. Neuvolapäiviin otti osaa yhteensä noin 700 henkilöä eri puolilta Suomea. (Valtakunnalliset neuvolapäivät 3.-4.11.2010 2010.) Ensimmäisenä päivänä asiantuntijaluennot koskivat laajoja terveystarkastuksia, niiden sisältöjä ja käytännön toteutusta. Näistä olivat luennoimassa kaksi terveydenhoitajaa sekä ylilääkäri. Luennoilla keskusteltiin myös asiakkaiden kokemuksista liittyen laajoihin terveystarkastuksiin. Päivän aikana käsiteltiin myös esimerkiksi lasten kasvun seuranta ja johtamiseen liittyviä asioita, joista olivat puhumassa osastonhoitaja ja lääkäri. Toisena päivänä teemoja olivat muun muassa terveysterveystarvonta yksilöllisten tarpeiden mukaan sekä perhevalmennus. Isätyöstä oli puhumassa päiväkodin johtaja ja vanhempien alkoholinkäytöstä lapsen silmin kertoi Päihteet lapsen silmin – hankkeessa mukana ollut terveydenhoitaja.

Ideatori tarjosi meille mahdollisuuden tutustua näytteilleasettajien pöytiin, joita olivat muun muassa A-Klinikkasäätiö, Nuori Suomi ry, Sosiaali- ja terveysministeriö sekä Väestöliitto. Ideatorilta tarttui mukaan monenlaista materiaalia, kuten esitteitä ja näytepakkauksia. Se tarjosi myös Neuvolapäivien osallistujille mahdollisuuden keskustella eri alojen asiantuntijoiden kanssa heidän toiminnastaan.

3 KYSELY TERVEYDENHOITAJILLE NEUVOLAPÄIVILLÄ

Neuvolapäivillä toteutimme kyselyn (Liite 1) terveydenhoitajille ja muille osallistujille koskien vanhempien päihteiden käyttöä lapsen silmin. Tarkoituksenamme oli saada mahdollisimman paljon vastauksia käytännön kokemuksta omaavilta henkilöiltä, jotka työskentelevät lasten ja perheiden kanssa. Halusimme kyselyn avulla saada käytännön työtä tekevien työntekijöiden

- 1) mielipiteitä aikaisemmin ilmestyneestä Ajattelen sinua -esitteestä sekä
- 2) ehdotuksia ja ajatuksia nyt tekeillä olevaan uuteen esitteeseen vanhempien päihteiden käytöstä leikki-ikäisen lapsen silmin.

Kyselytutkimuksemme oli pienimuotoinen kvantitatiivinen eli tilastollinen tutkimus. Kvantitatiivisella tutkimuksella pyritään selvittämään kysymyksiä liittyen lukumääriin tai prosenttiosuuksiin. Yleensä aineisto kerätään standardoitujen tutkimuslomakkeiden avulla, joissa kysymyksille on annettu valmiit vastausvaihtoehdot. (Heikkilä 1999, 15.)

Kyselytutkimuksemme oli informoitu kysely. Tämä tarkoittaa sitä, että tutkija itse jakaa kyselylomakkeet henkilökohtaisesti. Kyselytilanteeksi pyritään saamaan sellainen, jossa halutut henkilöt ovat helposti tavoitettavissa. Kyselyä jakaessaan tutkija voi kätevästi samalla kertoa sen tarkoituksesta ja vastata mahdollisiin lisäkysymyksiin. Kyselylomakkeet voivat sisältää avoimia- ja monivalintaisia kysymyksiä. Avoimissa kysymyksissä kysymyksen jälkeen jätetään tyhjää tilaa vastaukselle. Monivalintaisessa taas vastausvaihtoehdot ovat valmiiksi laadittu ja vastaaja valitsee niistä sopivimman. (Hirsjärvi ym. 2007, 190-194.) Myös lomakkeen ulkoasu on tärkeää; sen tulisi näyttää helposti täytettävältä ja ulkoasultaan hyvältä sekä avoimille vastauksille tulisi jäädä riittävästi tilaa (Hirsjärvi ym. 2007, 1999).

Kyselytutkimuksella on aina hyviä ja huonoja puolia, mikä kävi ilmi myös tätä tutkimusta tehdessä. Yleensäkin kyselytutkimuksen etuna on, että sen avulla voidaan saada paljon henkilöitä vastaamaan ja kysyä monia asioita. Huono puoli taas on se, että ei voida olla varmoja kuinka huolellisesti ja rehellisesti vastaaja täyttää kyselyn. Joskus myös vastausvaihtoehdot ovat huonoja eivätkä sovi kaikille tai ongelmaksi saattaa osoittautua vastaamattomuus. (Hirsjärvi ym. 2007, 190.) Tekemämme kyselylomakkeen hyvänä puolena oli juuri se, että tavoitimme sillä monta henkilöä. Kuitenkin esimerkiksi kiireen vuoksi, emme voi olla varmoja kuinka huolellisesti he ovat vastanneet.

3.1 Kyselyn työstäminen

Idean kyselyn tekemiseen saimme Päihteet lapsen silmin – hankkeen projektipäällikkö Eeva-Kaarina Veijalaiselta. Pohdimme yhdessä hänen sekä opinnäytetyötä ohjaavan opettajamme Tiina Mäenpään kanssa, mitä kyselyllä haluaisimme tarkalleen selvittää ja millaisia kysymyksiä kannattaisi lomakkeeseen laittaa. Kysymysten laatimiseen vaikutti myös vastaustilanne; Ideatorilla ihmisiä on paljon ja vastaukset pitää pystyä antamaan melko nopeasti ja mahdollisimman vaivattomasti. Päädyimme siis käyttämään kyselyssä suljettuja ja avoimia kysymyksiä. Hahmottelimme kyselylomaketta ja saimme sen lopulliseen muotoonsa muutaman hahmotelman kautta yhdessä Eeva-Kaarina Veijalaisen kanssa.

Ensimmäisellä kysymyksellä halusimme selvittää, kuinka moni oli jo aikaisemmin nähnyt tai tutustunut Ajattelen sinua –esitteeseen. Vastausvaihtoehdot olivat kyllä tai ei. Toisella kysymyksellä selvitettiin, oliko vastaajan mielestä kyseinen esite tarpeellinen hänen työssään. Vastausvaihtoehtoja oli tähän viisi; Täysin samaa mieltä, jokseenkin samaa mieltä, en osaa sanoa, jokseenkin eri mieltä ja täysin eri mieltä. Kolmannen kysymyksen kohdalla kerroimme työstävämme esitettä lastenneuvolaan ja kysyimme, kokeeko vastaaja tulevan esitteen tarpeelliseksi. Vastausvaihtoehtona kyllä tai ei. Avoimena kysymyksenä kysyimme, mille neuvolakäynnille vastaaja kaipaisi lisämateriaalia työnsä tueksi sekä mihin asioihin hän haluaisi meidän esitteessä erityisesti kiinnittävän huomiota.

Kyselyyn pyysimme myös vastaajan nimen ja osoitetiedot, sillä vastanneiden kesken arvottiin kirjapalkinto. Tällä tavoin haluttiin houkutellessa lisää vastaajia ja Eeva-Kaarina Veijalainen halusi selvittää myös Ajattelen sinua - esitteen levinneisyyttä.

3.2 Kyselyn toteutus Neuvolapäivillä

Päivien aikana olimme ideatorilla Ensi- ja turvakotien liiton pisteessä jakaen kyselylomakkeita ohikulkeville ihmisille jolloin myös saimme tilaisuuden keskustella aiheesta. Kerroimme kyselylomakkeeseen vastanneille kyselyn tarkoituksesta ja työstämistämme esitteestä.

Saimme paljon hyvää ja kannustavaa palautetta esitteen teosta. Ihmiset olivat hyvin kiinnostuneita aiheesta ja pian käyttöön tulevasta esitteestä. Monet olivat sitä mieltä, että aihe on todella tärkeä ja ajankohtainen eikä sen puheeksi ottamisen tueksi ole riittävästi materiaalia. Keskustelimme aiheesta terveydenhoitajien lisäksi muun muassa lääkäreiden ja sosiaalityöntekijöiden kanssa. Riippumatta ammatista, kaikki kenen kanssa keskustelimme, olivat yhtä mieltä siitä, että vanhempien päihteiden käyttöön tulisi kiinnittää enemmän huomiota lapsen näkökulmasta.

Tiedonkeruu oli osittain haastavaa, koska ihmisiä oli niin paljon kerrallaan ideatorilla. Tungos ja hälinä ideatorilla luentojen taukohetkinä aiheuttivat

3.3.3 Avointen kysymysten vastausten analysointi

Analysoidessamme kolmannen kysymyksen vastauksia sovelsimme sisällönanalyysiä. Sisällönanalyysiä käytettäessä pyritään saamaan aineisto, eli tässä tapauksessa kyselylomakkeella saamamme avoimet vastaukset, mahdollisimman tiiviiseen ja selkeään muotoon, mutta säilyttämään sen sisältämä oleellinen tieto ja sanoma. Aineistosta saattaa olla vaikeaa poimia pääseikkoja, joten sisällönanalyysillä siitä pyritään saamaan mielekäs, selkeää ja yhtenäistä tietoa. Aineiston käsittelyn pohjana on looginen päättely ja tulkinta. Ensimmäisenä aineisto täytyy pilkkoa osiin ja käsitteellistä, minkä jälkeen se kootaan uudestaan johdonmukaiseksi kokonaisuudeksi. (Sarajärvi & Tuomi 2009, 108.)

Kyselylomakkeissa kysytyistä vastaajien osoitetiedot eivät kuuluneet analysoitaviin kysymyksiimme, vaan Ensi- ja turvakotienliitto halusi sillä selvittää hieman Ajattelen sinua -esitteen levinneisyyttä. Analysoinnista jätimme pois myös monivalintakysymykset liittyen edellä mainittuun esitteeseen, sillä nekin tiedot olivat lähinnä Ensi- ja turvakotien liiton tarpeisiin kerättyjä. Meidän analysoitavaksemme jäivät siis seuraavat kysymykset: Koen esitteen tarpeelliseksi lastenneuvolan materiaaliksi? Mille lastenneuvolakäynnille kaipaisit tukimateriaalia? Mihin seikkoihin toivoisit esitteen kiinnittävän huomiota? Sisällönanalyysiä käytimme näistä kysymyksistä viimeiseen.

Eskolan (2001; 2007) mukaan sisällönanalyysi voidaan jakaa vielä aineistolähtöiseen, teoriasidonnaiseen ja teorialähtöiseen analyysiin. Käytimme kyselylomakkeiden analysoinnissa aineistolähtöistä analyysiä, jossa aineistosta pyritään tekemään teoreettinen kokonaisuus. (Sarajärvi & Tuomi 2009, 95.) Analysointi muodostuu kolmesta eri vaiheesta, joita ovat aineiston pelkistäminen eli redusointi, ryhmittely eli klusterointi ja teoreettisten käsitteiden luominen eli abstrahointi. Redusointivaiheessa aineisto pelkistetään siten, että epäolennaiset asiat karsitaan pois ja aineisto pilkotaan tai tiivistetään. Aineisto tiivistyy muuttamalla avoimet vastaukset pelkistetyiksi ilmaisuiksi nostamalla esiin asian ominaisuuden, piirteen tai käsitteen. (Sarajärvi & Tuomi 2009, 10, 109.)

Ryhmittely eli klusterointi vaiheessa aineistosta etsitään samankaltaisuuksia tai eroavaisuuksia kuvaavia käsitteitä ja asioita. Niistä pelkistetyistä asioista ja käsitteistä, jotka tarkoittavat samaa, muodostetaan ryhmä eli alaluokka, joka kuvaa kattavasti ryhmän alakäsitteiden sisältöä. Tästä jatkaen alaluokat ryhmitellään yläluokkien alle, yläluokat yhdistetään pääluokiksi. Näiden vaiheiden jälkeen on vielä yksi ryhmittelyä yhdistävä luokka. (Sarajärvi & Tuomi 2009, 110.)

Ensimmäiseksi kirjoitimme ylös kaikki avoimet vastaukset niin, että ne vastaukset joissa mainittiin enemmän kuin yksi asia jaettiin erillisiksi eli aineisto pilkottiin osiin ja tiivistimme vastanneiden lauseita. Näin saimme yhteensä 36 pelkistettyä ilmausta. Sisällönanalyysin ulkopuolelle jätimme esitteen ulkoasua ja rakennetta koskevat vastaukset, kuten esitteen puhuttelevuus ja selkeys. Ne eivät mielestämme vastanneet kysymykseen ”Mihin seikkoihin toivoisit esitteen kiinnostava huomiota?”. Haimme kysymyksellä sisällöllistä vastausta, emmekä niinkään esitteen ulkoasua ja rakennetta koskevia vastauksia.

Pelkistyksiä alettiin vertailla ja samaa asiaa ilmaisevat luokiteltiin samaan alaluokkaan ja näitä muodostui kuusi. Samaan alaluokkaan kuuluivat mielestämme seuraavat asiat: lapsen huomaama muutos vanhemmassa, miltä päihtynyt lapsen silmin näyttää sekä millaista päihdeperheen arki on ja tämä alaluokka sai nimen lapsen kokemukset. Toiseen alaluokkaan mielestämme kuuluivat lapsen tunteet, kuten pelko, arvaamattomuus päihdeperheessä sekä elämän epävarmuus ja luokka sai nimen miltä lapsesta tuntuu. Nämä kaksi alaluokkaa yhdistimme yhdeksi yläluokaksi nimeltä lapsen näkökulma.

Kolmas alaluokka muodostui käsitteistä leikki-ikäinen, perhe-elämä sekä vanhemmuus ja sai nimen päihteiden vaikutukset perheeseen. Neljäs alaluokka muodostui asioista, jotka koskivat päihteidenkäytön siirtymistä sukupolvelta toiselle sekä geenien vaikutusta ilmiöön. Luokka sai nimen päihteidenkäytön pitkäaikaiset vaikutukset. Nämä kaksi alaluokkaa muodostivat yläluokan nimeltä päihteet.

Viides alaluokka sisälsi asioita liittyen lapsen turvalliseen hoitopaikkaan, selvään hoitajaan sekä ylipäätään turvalliseen lapsuuteen ja nimesimmekin sen turvalliseksi lapsuudeksi. Kuudes ja viimeinen alaluokka sisälsi asioita liittyen vanhemmuuteen, kuten lapselle mallina toimimisen, varhaisen vuorovaikutuksen sekä vanhempien terveysneuvonnan. Tämä luokka sai nimekseen vanhemmuus. Alaluokat turvallinen lapsuus ja vanhemmuus yhdistimme yläluokaksi nimeltä turvallisuus. Kaikkia vastauksia yhdistäväksi pääluokaksi nimesimme vanhemman päihteidenkäyttö perheessä. (Liite 2.)

3.4 Johtopäätökset

Yhteenvetona monivalintakysymyksistä (kysymykset 1, 2 ja kolmannen kysymyksen ensimmäinen kohta) voidaan sanoa, että suurin osa vastaajista oli tutustunut Ajattelen sinua – esitteeseen. Lähes kaikki vastaajat kokevat kyseisen esitteen myös tarpeelliseksi työssään. Viimeisestä kysymyksestä ilmeni myös, että kaikki vastanneet yhtä lukuun ottamatta kokevat uuden esitteen tarpeelliseksi.

Avoimista vastauksista saimme tukea ajatukselle, että olimme osanneet huomioida esitettä työstäessämme oleellisimmat asiat yhteistyössä Eeva-Kaarina Veijalaisen ja Tiina Mäenpään kanssa. Olimme jo huomioineet esitteen työstämisessä kaikki vastanneiden tärkeänä pitämät asiat. Työstä-

mässämme esitteessä korostetaan lapsen näkökulmaa vanhempien päihteidenkäyttöön liittyen sekä hänen tunteitaan ja kokemuksiaan. Olemme myös nostaneet esille turvallisen lapsuuden sekä vanhemmuuden merkityksen sen kannalta. Esitteessä kerrotaan myös millaista elämä on perheessä, jossa jompikumpi tai molemmat vanhemmista käyttävät päihteitä lasta häiritsevällä tavalla. Vastaukset siis tukivat omaa näkemystämme siitä, mitä on tärkeää huomioida vanhempien päihteidenkäyttöä lapsen silmin koskevassa esitteessä.

4 POHDINTA

Valtakunnalliset Neuvolapäivät olivat kokemuksena mielenkiintoiset ja antoisat. Ideatori tarjosi paljon nähtävää ja tutustumisen arvoisia kohteita. Mukaan tarttui kassallinen esitteitä, kirjasia ja muuta materiaalia. Kiertelyn lomassa saimme mahdollisuuden keskustella eri alojen asiantuntijoiden kanssa terveyden edistämiseen liittyvistä asioista ja tutustua heidän toimintaansa sekä kuulla uusista tuulista. Oli hienoa, että saimme opinnäytetyöme puitteissa mahdollisuuden osallistua tähän tapahtumaan ja hyödyntää sitä työssämme. Ensi- ja turvakotien liiton pisteessä kyselyä tehtäessä saimme myös hyvää kokemusta esiintymisestä ja kyselyn toteuttamisesta sekä tekeillä olevan esitteemme ”mainostamisesta”.

Varsinaisessa opinnäytetyössämme ei ollut tutkimuksellista osiota, joten kehittämistehtävän kautta opimme hyödyllisiä asioita esimerkiksi pienimuotoisen kyselyn tekemisestä ja tulosten analysoinnista. Sisällönanalyysin ymmärtäminen ja hahmottaminen oli haastavaa, sillä siihen ei kummaltakaan löytynyt aiempaa kokemusta. Olemme kuitenkin molemmat tyytyväisiä aikaansaannoksiimme, sekä kyselyyn että analysointiin ja siitä saamiimme tuloksiin. Lomaketta suunniteltaessa kaavailimme aluksi siihen useita avoimia kysymyksiä. Ohjaajat saivat meidät kuitenkin ymmärtämään, ettei ole järkevää kysyä niin montaa kysymystä tällaisessa tilanteessa toteutettavassa kyselyssä, vaan valita ne oleellimmat. Lisäksi se tuottaisi meille työtä paljon enemmän kuin tehtävänanto vaatii. Monivalintakysymyksiä olisi hyvä laittaa myös sen vuoksi, että ihmisten on helpompi vastata niihin ollessaan tilanteessa todennäköisesti kiireisiä.

Neuvolapäivillä tehdyn kyselytutkimuksen jälkeen pohdimme, että kyselylomakkeen olisi voinut suunnitella kenties hieman huolellisemmin. Vastausten analysointivaiheessa lomake tuntui kysymysten asettelun kannalta paikoin epäselvältä. Esimerkiksi kyselyä olisi voinut selkeyttää numeroimalla jokaisen kysymyksen. Kolmannen kysymyksen alla olivat kaikki kysymykset, jotka koskivat uutta esitettä. Jälkeenpäin ajatellen mielestämme nämä olisi voinut numeroida jokaisen erikseen omaksi kysymyksekseen. Näin lomake olisi ollut huomattavasti selkeämpi ja vastausten analysointi ehkä helpompaa.

Kyselyn luotettavuutta ja hyödyllisyyttä pohdittaessa on hyvä muistaa, ettei tarkoituksenamme ollut kyselyn avulla saada yleistettävää tietoa tai tulosta. Halusimme lähinnä ideoita, ajatuksia ja mielipiteitä oman esitteemme työstämiseen ja Neuvolapäivät tarjosivat tähän loistavan tilaisuuden.

Suurin hyöty kyselystä koitui siis todennäköisesti meille itsellemme. Tietysti myös Ensi- ja turvakotien liitto sai arvokasta palautetta tuottamastaan Ajattelen sinua – esitteestä ja siitä, kuinka tärkeää uuden esitteen tekeminen on. Olemme myös tyytyväisiä, että saimme olla osallisena näin tärkeässä, mielenkiintoisessa ja ajankohtaisessa hankkeessa.

LÄHTEET

Asetus neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten- ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta. Työryhmän muistio. 2008. Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 37. Viitattu 02.03.2011. <http://pre20090115.stm.fi/aa1221728351442/passthru.pdf>

Harju, A. & Risikko, P. 2003. Sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön täydennyskoulutuksen nykytila ja parhaat käytännöt. Sosiaal- ja terveysministeriö. Helsinki.

Heikkilä, T. 1999. Tilastollinen tutkimus. 2. p. Helsinki: Oy Edita Ab.

Hirsijärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2007. Tutki ja kirjoita. 13. osin uud. p. Helsinki: Tammi.

Silius, K. 2005. Sisällönanalyysi. Viitattu 15.12.2010. http://matwww.ee.tut.fi/hmopetus/hmjatkosems04/liitteet/JOS_hypermedia_Silius150405.pdf

Valtakunnalliset Neuvolapäivät. 2010. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Viitattu 10.12.2010. http://www.thl.fi/fi_FI/web/kasvunkumppanit-fi/valtakunnalliset_neuvolapaivat

Valtakunnalliset neuvolapäivät 3.-4.11.2010. 2010. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Viitattu 10.12.2010. http://www.thl.fi/fi_FI/web/kasvunkumppanit-fi/ajankohtaista/koulutukset/valtakunnalliset/neuvolapaivat_2010

Sarajärvi, A. & Tuomi, J. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 5., uudistettu laitos. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Suomalaisten lasinen lapsuus. n.d. A-klinikkasäätiö. Viitattu 11.12.2010. <http://www.lasinenlapsuus.fi/paihteetjaperheet/suomessa>

Elinikäisen oppimisen avaintaidot. 2010. Opetushallitus. Viitattu 14.12.2010. http://www.oph.fi/koulutus_ ja_tutkinnot/ammattikoulutus/amatilliset_perustutkinnot/elinikaisen_oppimisen_avaintaidot

Kyselylomake

Päihteet lapsen silmin -hanke
Neuvolapäivät 2010

1. Oletko tutustunut ”Ajattelen sinua”- esitteeseen -päihteiden haitat odotusaikana?

Kyllä

Ei

2. Esite on tarpeellinen omassa työssä/asiakkaalle jaettavana materiaalina?

Täysin samaa mieltä

Jokseenkin samaa mieltä

En ole varma

Jokseenkin eri mieltä

Täysin eri mieltä

3. Työstämme esitettä vanhempien päihteiden käytöstä leikki-ikäisen lapsen näkökulmasta. Mitä asioita sinä toivoisit esitteessä käsiteltävän?

Koen esitteen tarpeelliseksi lastenneuvolan materiaaliksi?

Kyllä

Ei

Mille lastenneuvolakäynnille kaipaisit tukimateriaalia?

-

Mihin seikkoihin toivoisit esitteen kiinnittävän huomiota?

-

Kiitos vastauksistasi!

Nimi: _____

Toimipaikka: _____

Postiosoite: _____

Liite 2

